

Onderzoeksplan “De controlerende rol van de gemeenteraad van Ridderkerk periode 2018-2020”

Inleiding

Controle is, naast kaderstelling en volksvertegenwoordiging, één van de drie rollen van de gemeenteraad. Sinds de invoering van het dualisme in 2002 is het belang van de controlerende rol alleen maar toegenomen. Tegelijkertijd staat deze controle landelijk onder druk. Dit heeft onder andere te maken met een toename van moeilijke vraagstukken (gemeente overstijgende opgaven, decentralisaties, regionale samenwerking, participatie, etc.) en de steeds beperktere tijd die de raad heeft om zijn controlerende rol in te vullen.

In 2017 heeft de rekenkamercommissie de kaderstellende rol van de raad onderzocht, in navolging daarop een onderzoek naar de controlerende rol een logische stap. Bovendien is dit onderwerp genoemd in gesprekken met de fractievoorzitters en staat het landelijk volop in de aandacht.¹ Tenslotte is de rekenkamercommissie zelf een instrument voor controle door de raad en benieuwd naar de mate waarin de rapporten bijdragen aan ondersteuning van de raad in de controlerende rol.

Onderzoeksopzet

Doel en vraagstelling

Het onderzoek moet de vraag beantwoorden of de gemeenteraad in de onderzoeksperiode (huidige raadsperiode 2018-2020) effectief gebruik heeft gemaakt van het instrumentarium dat beschikbaar is om het college te controleren en of alle mogelijkheden worden benut. Het betreft hier nadrukkelijk geen inhoudelijke kwalitatieve toets op documenten, maar een toets op het proces van controle door de raad.

De centrale vraag voor dit onderzoek is:

“Op welke wijze geeft de gemeenteraad van Ridderkerk invulling aan zijn controlerende rol gedurende de huidige raadsperiode?”

Deelvragen bij deze centrale vraag zijn:

1. Van welk instrumentarium maakt de raad in welke mate gebruik?
2. Is de basisinfrastructuur om de controlerende rol uit te voeren aanwezig?
3. Welke wensen heeft de raad ten aanzien van zijn controlerende rol?

Om deze vragen te onderzoeken is een normenkader opgesteld. Een onderzoek naar de controlerende rol van de raad leent zich niet voor een normenkader in de klassieke zin. Er is namelijk niet zoiets als een “goede”, “effectieve” of “doelmatige” raad. Beter past, naar analogie van het onderzoek naar de kaderstellende rol van de raad, een normenkader met daarin good practices over de wijze waarop de raad zijn controlerende rol in zou kunnen vullen. Bevindingen (over de inzet van het instrumentarium en de aanwezigheid van een basis infrastructuur) kunnen vervolgens aan dit kader worden getoetst. Daarmee wordt inzichtelijk welke mogelijkheden de raad benut dan wel onbenut laat.

Plan van aanpak

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/03/31/om-de-controle-door-de-raad>;

<https://www.gemeente.nu/raadsledennieuws/kaderstelling-en-controle-in-de-praktijk/>;

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/01/20/knelpunten-en-oplossingsrichtingen-in-de-gemeentewet-en-provinciewet>

De rekenkamercommissie heeft de opdracht voor de uitvoering van het onderzoek gegund aan Berenschot. De aansturing van de onderzoekers vindt plaats door de voorzitter van de Rekenkamercommissie. Het onderzoek start in maart 2020. De verwachting is dat de resultaten van het onderzoek in juli 2020 aan de gemeenteraad kunnen worden gepresenteerd.

Samen aan de slag!

Het onderzoek ziet niet op uitvoering van beleid maar gaat over het eigen optreden van de gemeenteraad. Bij uitvoering van dit onderzoek speelt de gemeenteraad dan ook een belangrijke rol en wordt op verschillende manieren betrokken:

1. Door middel van een enquête
2. Door een groepsgesprek
3. Door een gezamenlijke bijeenkomst waarin de raad ook daadwerkelijk aan de slag gaat met controle

Het onderzoek bestaat uit vier fasen:

In de opstartfase heeft de rekenkamercommissie het normenkader vastgesteld.

Fase 2 – Onderzoek

Ter beantwoording van de onderzoeksvraag wordt een meta-analyse gemaakt van de inzet van instrumentarium door de raad tijdens de huidige raadsperiode én worden er twee case studies uitgevoerd. Deze fase omvat een documentstudie, interviews en een enquête onder raadsleden.

Documentstudie

Voor de meta-analyse wordt onderzocht op welke wijze door de raad invulling wordt gegeven aan de controlerende rol en de inzet van instrumentarium zoals:

- Toepassing van vragenrecht: Raadvragen (artikel 40 RvO) en Vragenuur (art. 41 RvO),
- Wijze waarop gebruik wordt gemaakt van de rekenkamercommissie
- Inzet van 213a-onderzoek
- Gebruik Gespreksnotitie en Raadsinformatiebrief
- Passieve informatieplicht college

Om zicht te krijgen op de aanwezigheid van een basisinfrastructuur voor de controlerende rol van de raad wordt onderzocht welke afspraken er liggen over de controlerende rol van de raad. Bijvoorbeeld over fractie-ondersteuning, aanlevering van informatie en de rol van griffier.

Enquête raadsleden

Raadsleden zullen gevraagd worden individueel een enquête in te vullen om zicht te krijgen op de invulling van de controlerende rol. Meer concreet geeft de enquête onder andere zicht op:

- Inzet van instrumentarium
- Bekendheid met instrumentarium
- Tevredenheid over de infrastructuur
- Wensen op het gebied van de controlerende rol.

Tijdens een groepsgesprek met de fractievoorzitters zullen de bevindingen uit de enquête besproken worden om te kijken naar verklarende factoren.

Interviews

Interviews met betrokkenen bij de controle door de raad kunnen inzicht geven in de wijze waarop de raad invulling geeft aan zijn controlerende rol maar ook hoe de basisinfrastructuur is ingericht.

Te denken valt aan:

- Ambtenaren betrokken bij de case studies
- Betrokken portefeuillehouders/college
- Griffier
- Fractievoorzitters

Case studies

In het kader van de case studies wordt er gekeken naar alle relevante documentatie, onder andere naar welke mondelinge vragen zijn gesteld, hoe de informatievoorziening verliep en wat er met deze informatie door de raad is gedaan. Of het enkel om vergaren van informatie gaat of dat controle ook wordt "afgemaakt". Van elk van de cases wordt een kort feitenoverzicht opgesteld, waarmee inzicht wordt gegeven in de wijze waarop controle plaatsvond.

Bij deze casestudies denkt de rekenkamercommissie aan de MRDH (een regionaal vraagstuk) en het Wijkontwikkelingsprogramma Centrum (WOP).

Fase 3 - Ontwikkeling

De resultaten van de onderzoeksfase landen in een nota van bevindingen. Deze nota van bevindingen wordt besproken met de rekenkamercommissie en vormt de basis voor een bijeenkomst met de gemeenteraad waarin gewerkt zal worden met het onderwerp controle. In deze bijeenkomst komt het volgende aan de orde:

- Korte terugkoppeling bevindingen
- Wat wordt met controlerende rol bedoeld
- Waar worden mogelijkheden onbenut gelaten
- Oefenen met controle, bijvoorbeeld op regionale, participatieve en toekomstige vraagstukken (energie / omgevingswet / etc.)
- Afspraken over hoe deze controlerende rol te versterken.

Fase 4 – Rapportage

Naar aanleiding van de bijeenkomst met de raad worden de bevindingen waar nodig aangescherpt en wordt het rapport vastgesteld en voor ambtelijk hoor en wederhoor aangeboden. Vervolgens wordt het rapport voorzien van conclusies en aanbevelingen en aangeboden aan de raad.

Op basis van deze aanpak voorziet de rekenkamercommissie de volgende planning:

Planning	Maart			April					Mei				Juni				Juli			
	week: 10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	25
Fase 1: Opstart																				
Werk sessie RKC																				
Normenkader																				
Fase 2: Onderzoek																				
Documentstudie																				
Case studie																				
Enquete raadsleden																				
Interviews																				
Nota van bevindingen																				
Stap 3: Ontwikkeling																				
Bijeenkomst raad																				
Stap 4: Rapportage																				
Definitieve rapportage (advies)																				
Ambtelijke wederhoor																				